

TRANSDISCIPLINARITATEA- O ABORDARE NOUĂ A ÎNVĂȚĂRII ȘCOLARE

Prof. inv. primar Zamfir Simona
Liceul Teoretic „Lucian Blaga” Constanța

Dinamica socială a ultimelor decenii aduce în fața lumii contemporane o serie de provocări față de care domeniul educației nu poate rămâne indiferent. Caracterul complex și integrat al unor probleme cum ar fi globalizarea, migrația, interculturalitatea, protecția mediului, explozia informațională, conflictele etc. revendică o abordare educațională transdisciplinară.

Pentru a face față schimbărilor caracteristice lumii contemporane, elevii au nevoie de competențe strategice ca: abilitatea de a învăța cum să învețe, abilitatea de evaluare și rezolvare de probleme.

Transdisciplinaritatea - presupune abordarea unor teme, adeseori de mare complexitate, folosind instrumente și reguli de investigații proprii anumitor științe, folosind concepte ale acestor științe, dar în alte contexte.

Elevii manifestă interes pentru problemele concrete cu care se confruntă în viața de zi cu zi și caută pentru multe dintre aceste explicații și soluții practice. Pentru a veni în întâmpinarea intereselor lor, învățământul va trebui să se aplece mai mult asupra cotidianului, căci ceea ce îi interesează pe copii ține prea puțin de domeniul teoriei științifice. Școala trebuie să-i pregătească pentru viață în lumea reală.

Pentru a folosi o metaforă a unui autor cunoscut în domeniu, vom spune că "disciplinaritatea, pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea sunt cele patru săgeți ale unuia și aceluiași arc: al cunoașterii". (B. Nicolescu, 1997)

Obiectivul fundamental al oricărui sistem educațional este formarea la elevi a culturii generale. Organizarea unilaterală a informației într-un sistem rigid este însă total nepotrivită cu această intenție. Aportul fiecărei discipline nu trebuie să se constituie în ceea ce este specific disciplinelor, ci prin ceea ce au acestea în comun, elemente transferabile, elemente care asigură caracterul general. În acest fel, prin educația, în care curriculumul depășește barierele unei singure discipline, se vor forma competențele specifice, dar și transferabile, necesare dezvoltării personale a elevului (competența de a învăța să învețe, competențe sociale, metodologice). Pe baza unei astfel de educații deschise și flexibile se poate realiza specializarea profundă prin formarea unor competențe generale durabile în timp. **Abordarea integrată**, specifică **transdisciplinarității**, este centrată pe lumea reală, pe aspectele relevante ale vieții cotidiene, prezentate așa cum afectează și influențează ele viața noastră.

Nivelul transdisciplinar presupune abordarea integrată a curriculumului prin centrarea pe probleme ale vieții reale, cu focalizare pe identificare de soluții, rezolvare de probleme din viața autentică, în scopul dezvoltării competențelor transversale.

Abordarea transdisciplinară:

- oferă elevilor cadrul formal adecvat pentru organizarea cunoștințelor;
- este adecvată pentru toate nivelurile de abilitate intelectuală ori stil de învățare;
- este în totalitate participativă, centrată pe elev, bazată pe experiențe anterioare;
- necesită utilizarea oricărui stil activ de predare;
- prezintă un înalt grad de complexitate, atât în ce privește conținutul, cât și metodologia de abordare;
- este mult mai ieftină decât predarea-învățarea bazată pe manuale școlare;
- este permanent rafinată, actualizată, ca urmare a feed-back-ului utilizatorului de educație.

Competențele transdisciplinare nu pot fi clasificate în funcție de conținuturile unei discipline. Ele sunt clasificate astfel:

- competențe generale-metodologice: observarea, experimentarea, reprezentarea grafică, interpretarea datelor sau a unui text;

- competențe metacognitive- estimare a gradului de dificultate a sarcinii de lucru, planificarea strategică, evaluarea rezultatelor, monitorizarea comportamentală, tehnici personale de învățare;
- atitudine pozitivă, motivantă- realism, interes pentru învățare, toleranță pentru informații contradictorii, atitudine pozitivă față de performanțele personale;
- abilități pragmatice- inițiativa personală, capacitate de concentrare, orientarea acțiunilor spre rezolvarea sarcinii, deprinderi de muncă.

Ce va ști să facă elevul în urma învățării transdisciplinare?

- să interpreteze, să analizeze, să formuleze, să exprime opinii personale
- să utilizeze informația în scopul rezolvării unei probleme date;
- să identifice și soluționeze probleme.

Conținuturile organizate transdisciplinar se vor axa în procesul educațional nu pe disciplină, ci pe demersurile intelectuale, afective și psihomotorii ale elevului. Organizarea conținuturilor în manieră transdisciplinară se bazează în procesul de predare- învățare- evaluare pe conduitele mentale ale elevului din perspectiva unei integrări efective, realizată de-a lungul tuturor etapelor procesului educațional (proiectare, desfășurare, evaluare). Metodele active de predare în abordarea transdisciplinară transformă elevul din obiect în subiect al învățării, îl fac pe elev coparticipant la propria sa educație și asigură elevului posibilitatea de a se manifesta ca individ, dar și ca membru în echipă.

Activități transdisciplinare la clasa a II-a

Tema	Perioada	Titluri de activități
Omul	1-3	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Corpul și sănătatea ✓ Hrana, alimentele ✓ Vestimentația ✓ Învățarea și munca ✓ Meserii ✓ Relații cu semenii
Familia mea	4-5	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Părinții mei/ bunicii/ frații și surorile ✓ "Ziua copilului" în familie ✓ Rolul familiei în educația copilului
Școala noastră	6-7	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Localizarea școlii ✓ Drumul spre școală (traseu, comportament) ✓ Regulile noastre (ale școlii, ale clasei) ✓ Cum aș vrea să arate școala mea? ✓ Ce aș vrea să mai fac la școală?
Prietenia	8-9	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ce înseamnă pentru mine să am prieteni? ✓ Descrierea prietenului meu/ calități ✓ Așa îl ajut eu pe prietenul meu ✓ Cum ne alegem prietenii ✓ Ce am reușit împreună cu prietenii mei ✓ Proverbe despre prietenie
Valorile	10-11	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Încrederea ✓ Sinceritatea ✓ Respectul ✓ Adevărul și minciuna ✓ Cinstea și onoarea ✓ Binele și răul ✓ Proverbe
Societatea în care trăim	12-13	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocul preferat ✓ Ce vreau să devin?

Obiceiuri și folclor	14-15	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sărbători importante de peste an ✓ Obiceiuri și tradiții de Paști/ Crăciun ✓ Obiceiuri creștine: botezul / nunta / înmormântare
Anotimpurile	16-20	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cicluri naturale ✓ Cum este vremea în fiecare anotimp? ✓ Vegetația/ viața animalelor sălbatice ✓ Activități specifice omului ✓ Anotimpul....în literatură, muzică, pictură
Natura și viața noastră	21-24	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mediul nostru de viață ✓ Plante de cultură / medicinale ✓ Pădurea/ vegetația și animalele sălbatice ✓ Pomii (fructele, livada) ✓ Insectele ✓ Cum ocrotim animalele / plantele ✓ Omul protejează sau distruge natura
Timpul	25-28	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ceasul / alte instrumente de măsurare a timpului ✓ Momentele zilei / activitatea școlarului într-o zi ✓ Cum ne petrecem timpul liber? ✓ Cum valorificăm timpul? ✓ Cum ne petrecem vacanțele?
Lumea poveștilor	29-34	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realitate și ficțiune ✓ Personaje pozitive și negative/ Lupta dintre bine și rău ✓ Învățăm din basme ✓ Dramatizări

Indiferent de tipul de integrare abordat în procesul de învățare, proiectarea integrată și organizarea învățării se centrează pe învățarea prin cercetare, pe baza viziunii constructiviste și globale asupra lumii înconjurătoare. Învățarea nu are loc numai în școli; cea mai mare parte a învățării în societățile contemporane pare a se petrece, de fapt, în afara școlii. Familiile, comunitatea, "grupurile de egali" și, mai ales, mass media constituie într-o măsură tot mai semnificativă medii de învățare. Cel mai puternic argument pentru integrarea disciplinelor este însuși faptul că viața nu este împărțită pe discipline (J. Moffett).

"Pentru că ne aflăm astăzi în plină revoluție a inteligenței, trebuie să înțelegem că transdisciplinaritatea ne descoperă dimensiunea poetică a existenței, traversând, așa cum am spus, toate disciplinele dincolo de ele. A nu se confunda însă, cu pluridisciplinaritatea și interdisciplinaritatea." (Basarab Nicolescu)

Bibliografie:

Petrescu, Paloma s.a.- "Transdisciplinaritatea- o nouă abordare a situațiilor de învățare", EDP, R.A. București, 2007
 Stanciu, Mihai- ""Reforma conținuturilor învățământului", Polirom, Iași, 1999